

Izbija vsak dan razen nedelj in praznikov

PROSVETA

Issued daily except Sundays and Holidays

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LETO—YEAR X. CHICAGO, ILL. ČETRTAK 22. NOVEMBRA (NOVEMBER) 1917. STEV.—NUMBER 275.

Indijska revolucija pred zveznim sodiščem.

OSTOŽENIH JE DVA IN ŠTIRI DESET OSEB.

Obtožena bo po izjavi javnega tožilca trajala baje tri mesece.

San Francisco, Cal. — Na zveznem sodišču je prišla obravnava štiri-42 oseb, ki so bile spomlani obtožene od veleporote, da so hoteli vzporediti revolucijo v Indiji proti britanskemu vrhovnemu gospodarstvu. Obravnava se vrši pod zveznim sodnikom William Van Fleetom, obtožbo zagovarja distriktni državni pravdnik John W. Preston in njegova pomočnica mrs. Annette Adams.

Preston naznanja, da bo obravnava trajala mogoče tri mesece in da bodo državni pravdniki bo mogoče potrebovali dva meseca, da bodo predložili vse dokazne o krivdi obtožencev. Listov imajo na buleži, ki jih predlože sodišču, da dokazujejo revolucionarno saroto proti britanski vladi v Indiji.

Obtožnica govori, da so obtoženci nameravali vzporediti revolucijo proti britanski vladi v Indiji, da bi britsko vlado spravilo v zatišje, da je tako prisiljena odstopiti del armade s bojišča. Obtožencev je 98 oseb. Nekateri oseb niso pod jurisdikcijo vlade, zato so se zopet odločili za bescenje, nekateri so umrli, tako da ostane le še 42 obtožencev oseb.

Med obtoženci so: Franz Bopp, bivši tukajšnji vrhovni konzul; Wilhelm von Bricken, vojska pomočnik nemškega konzulata; Robert Capelle, tukajšnji agent avstrijskega Lloydja; Leopold Michaels, večkratni milijonar, delni posestnik parnika "Amerika", ki bo igral vlogo pri obravnavi; Harry J. Hart, razvazalec in transportni meštar; Charles Lattendorf, tajnik von Brickena; Walter Sauerbeck; John F. Craig, ladjeogradnik; J. C. Hizar, advokat v San Diego, Cal.; Joseph H. Bley, colninaki meštar; Salom Leonhauser, buddhistični učitelj; Marie Leonhauser, njegova žena, edina žena, zapletena v obtožbo; Henry Kaufmann, bivši kancelar bivšega nemškega konzulata; Edward Deinat, poveljnik bivšega nemške ladje "J. H. Sers", ki je bila po izbruhu vojne internirana v Honolulu; Heinrich Elbo, kapitan nemške ladje "Holsatia", internirane v Honolulu; Morris Stock von Goltzheim, varovalni meštar; George Roedik, bivši nemški konzul v Honolulu; H. A. Schroeder, ki je nasledil Roediku v Honolulu; Louis T. Hengstler, lokalni advokat; Ernest Sikuna iz New Yorka; Ralph Russ, sedaj v ameriški armadi; M. Martinez, advokat v San Diego, Cal.

Med obtoženci so naslednji Indijci: Ram Čandra, Bagvan Singh, Taratnath Das, Sankokh Singh, Mahaded Maudekar, Godh Ram, Sendar Singh, Ghali Muné Ram, Midham Singh, Bišan Singh, Ghodi, Gobind Bahari Lal, Sander Nath Kar, dve osebi s imenom Hari Singh, C. K. Čakrabarti in Dharendra Nath Sarkar.

Državni pravdniki izjavljajo, da so obtoženci bili delavci v mnogih mestih ob pacifični obali, na vz-

Huda obtožba proti jeklarskemu trustu.

TRUST PREPREČUJE VLADNI LADJEGRADNIŠKI PROGRAM.

Obtožuje ga Furuseth, predsednik mornarske unije, na konvenciji A. F. of L.

Buffalo, N. Y. — Andrew Furuseth, predsednik mornarske unije, je na konvenciji "Ameriške delavske federacije" odprto obtožil "Zvezo prevažalcev na Velikih jezerih" in jeklarski trust, da preprečujeta ameriški ladjeogradniški program.

"Delo je izvršilo svojo nalogo," je rekel Furuseth. "Vlada je izvršila svojo nalogo; tudi vsi posestniki ladij so jo izvršili, storili je pa niso prevažalci na Velikih jezerih. S tem, da nečajo postati stranka v zapadni pogodbi treh frakcij, ovirajo prevažalci na jezerih, ki so pod kontrolo jeklarskega trusta, vladni program za gradnjo ladij, ki je nujno potreben za zmago v vojni."

Ameriški strokovno organizirani delavci ponudijo svojo desmoro ruskemu delavstvu po Ameriški delavski federaciji.

Federacija hoče poslati obširno sporočilo ruskim delavcem, zakaj se ameriško delavstvo bojuje proti kajzerizmu do zadnje kaplje krvi.

Preden konvencija zaključil zborovanje, bo podal James Duncan, prvi podpredsednik federacije in član ameriške komisije, ki je bila v Rusiji, obširno poročilo, kaj se je naučil in videl v Rusiji.

PROFITARSTVO CVETE. Denver, Colo. — Zenim priporočajo, da pletejo nogavice za vojake. Mnogo žen se je prijavilo za pletenje. Neki ženarozen dlovek je šel v prodajalno, da kupi volno in jo izroči ženam, ki pletejo za vojake.

Ko je kupil volno, se je oglašilo v njem vprašanje: Kako je mogoče, da se par dolgih nogavic, kot jih nosijo vojaki, kupi za 86c, če gre pa žena kupiti volno, da splete ravnokotke nogavice, ji računajo zanjo \$2.20?

Žene žrtvujejo čas s pletenjem nogavic in ko hočejo kupiti sirovino, da iz nje spletejo nogavice, se prepričajo, da sirovina stane še enkrat toliko kot dovršen produkt. Če se pojavijo take razmere v trgovini, je dokaz, da je nekaj gnilega v nji.

Ogromni profiti povzročajo delavski nepokoje.

Na eni strani ogromen profit, na drugi nizka mezda.

Tako poroča delavski tajnik Wilson.

Washington, D. C. — Delavski tajnik Wilson, katerega je predsednik Wilson pooblastil, da preišče vzroke za delavski nepokoj v deželi, je obelodanil rezultat preiskave. Za organizirane delavce, ki opazujejo razmere in ne živijo kar tjevendan, ni preiskava odkrila nič novega. Kljub temu je pa rezultat preiskave zelo važen, ker je uradno dognan in je poročilo o delavskem nepokoju sestavila uradna oseba, kateri nihče ne more očitati, da je poročilo po barvanju v interesu delavske propagande. Vprav to daje poročilo veliko važnost, ki postavlja profitarske podjetnike v pravo luč.

"Ogromni profiti, ki jih kapitalisti dobivajo iz vojne prosperitete, so večina zakrivila mnoge stavke in delavske nepokoje v vsi deželi," poroča delavski tajnik Wilson.

"Veliki profiti so podražili potrebine," nadaljuje delavski tajnik Wilson, "ne da bi bile mezde povisane znatno."

"Del delavstva v deželi se je zavezal, da ob času vojne ne zahteva povisane mezde. Odkar vemo, da imajo podjetniki ogromen profit, so v delavskih krogih prišli do prepričanja, da se ne morejo odstopiti od pravice do dela in v interesu kapitalistične lakomnosti po profitu, in vsled tega bodo ignorirali te enostranske obljube."

"Nezadovoljnost med delavci se je najprvo pojavila v jeklarski industriji, kajti ogromni profiti jeklarskega trusta niso ostali prikriti delavstvu."

"Glavni vzrok za nepokoj med delavci tvori dejstvo," tako izjavlja delavski tajnik Wilson, "da so razdelile velike jeklarske in železarske industrije 300—300, da celo do 400 odstotkov dobička! Ladjedelniki in rudniki posestniki ter lesni trgovci beležijo ravnokotke ogromne profite!"

"Delavstvo je spomnilo, da tovarnarji niso patriotje, temveč ljudje, ki pod plaščem patriotizma izkoriščajo vojno in resen poročaj v deželi, da poimno svoje denarne vreče! Ti "patriotje" trljajo, da vlečejo iz vojne ogromne profite!"

"Po moji pameti bi ne smel nihče smatrati vojne za kupčijo. Vsa stvar dela v krogu in mora delati v krogu. Če podražimo cene za življenske potrebšline, tedaj moramo povisati tudi mezdo; in če povisamo mezdo, tedaj moramo povisati tržno ceno produktov. Če povisamo tržno ceno, tedaj je samoposebica, da moramo povisati življenske cene, da odkodimo farmerja za njegove pomožne izdelke za stroje. — Če torej povisamo mezdo, tedaj moramo povisati ceno produktov in življenske cene itd."

"Od določitve cen imamo le to, da trgovina postane malo stalna. Vlada lahko določi tržne cene, ne more pa določiti delavske mezde. Mezda se uravnava na podlagi

veščalmanj stalnega položaja v industriji.

"Pri reševanju teh problemov nismo nikdar skušali vaviti svoje mnenje delodajalcu in delojemalcu.

"Naša naloga pri delu tega problema je, da najdemo podlago, ki je sprejemljiva za obe stranki, študi ni vselej zadovoljiva, tako da lahko industrija obstane še nadalje. Pričakujemo, da tovarnarji nekaj stave v tem resnem položaju, da se ohrani mir v industriji, in da sta obe stranki pripravljene doprinesiti trdno, da ostane položaj industrije tak, da lahko zakladamo armado s materialom."

"V mojih pogovorih s delavci sem rekel, da sedaj ni časa, da vstrajajo za prisnanje unij. Če ni bilo mogoče v normalnih časih izvojevati unijakih zahtev, tedaj naj unije v tem času ne stavijo svobode ljudstva v nevarnost."

"Toda rekel sem tudi tovarnarjem, da sedaj ni časa, da vstrajajo pri starih predsodkih, da ni časa, da vstrajajo pri profitih. Če tovarnarji niso mogli v normalnih časih napraviti znatnih profitov, tedaj ni varoka, da v tem težkem času zahtevajo čezmerno profite."

V zadnjem maju sem doživel v Centrali Pensilvaniji skupnjo vseh delavskih združenj. Stvar se je tikala premogovnikov v tem distriktu, v distriktu, ki daje kurivo za vse industrije v Vzhodni Pensilvaniji, New Jersey, New Yorku in večjemu delu novoanglijskih držav. Če bi takrat prenehalo delo le en dan v premogovnikih, tedaj bi imela industrija več milijonov dolarjev izgube."

"Rudniki delavci so imeli pogodbo do koncem prihodnjega meseca. Kljub pogodbi so zahtevale rudarske unije povisane mezde in so izjavile, da ustavijo delo 15. maja če ne bodo priznane zahteve."

Zahteval sem delegate od obeh strank, potem sem stavil predloge, ki jih je bilo treba predložiti konvenciji rudarjev. Voditelji unije so dvomili, da jih sprejmejo. Sed sem na konvenciji in našel to-le situacijo:

Delegatje na konvenciji so spoznali težak položaj in priznali so morali, da je njih unija dosegla tak razvoj moči in vpliv, ker se je vedno ravnala strogo po pogodbah. Lahko smo jih prepričali o tem dejstvu, tako da so unije kljub visokim življenskim cenam umaknile svoje zahteve. Sprevidelo so, da jih je pogodba vezala do prihodnjega leta in da je bila zelo škodljiva za delavce. Kljub visokim življenskim cenam so morali delati še nadalje.

No, posestniki rudnikov so prodajali tona premoga po pet in šest dolarjev, ki bi jo lahko prodali za \$1.50 in še manj.

Tako je bil na eni strani nečuden profit — na drugi strani pa nizka mezda in nedosežne življenske cene. Člani unij so izgubili zaupanje v unije in unije so bile prisiljene, da so vstopile za svoje članke, da so jih zadovoljile.

Homatije v revolucionarni Rusiji.

DVOMIŠLJIVA POROČILA PRIHAJAJO IZ STOKHOLMA.

Bolševiki baje groze s prenehanjem vojne.

London, 21. nov. — Iz Francije poročajo, da so se ruske čete na zapadni fronti navzele bolševičnega duha in odrekle pokorščino častnikom. Francoški topničarji so streljali na nje in jih ubili deset in ranili petdeset.

Stockholm, 21. nov. — Tukajšnji poročevalci, ki trdijo, da imajo informacije iz diplomatskih virov, javljajo, da bo Rusija kmalu stopila iz vojne. Po vseh iz Nemčije ima nemška vlada poročilo, da so bolševiki v Petrogradu že proglasili konec vojne za Rusijo. Ta vest je prišla iz nemških oficijelnih virov in dodaje, da so tisti, ki so jo obelodanili, dobro premislili, preden so dali to poročilo v javnost. Poročevalci, ki je poslal to vest, dostavljajo, da pogajanje za splošni mir ni več daleč.

London, 21. nov. — Najnovejša depeša iz Petrograda naznanja, da so bolševiki dobro v sedlu in da je še dvomljivo, če bo vstala tako močna nasprotna sila, ki bi jih potlačila. Leninu in Trockiju se je posrečilo preskrbeti glavno mesto s potrebnimi živili in nevarnost, ki je grozila valed lakote, je začelo odstranjena.

Prejšnje vesti javljajo ravno narobe. Kosaški poveljnik Kaledin je gospodar premogovnikov v Donu in je zapri vsa promet kuriva in živeža med južno in severno Rusijo.

Iz Dunaja preko Kodaaja je prišla depeša, da sta se odločila Kaledin in veliki knez Nikolaj, stric bivšega carja. Kaledin je baje poveril Nikolaju vrhovno poveljništvo nad kosaško armado s namenom, da odvisi monarhijo. Nikolaj je prostovoljno prišel v Kaledinov tabor in sklenil zvezo s kosaškimi hetmanom.

V Petrogradu sta bila včeraj a-retirna princa Jusopov in Puriškevič, ki sta umorila znanega meniša Rasputina, valed česar sta ušivala pri revolucionarnih velikih zaupanje. Bolševiki so pa zadnje dni prestrigli Puriškevičovo pismo, ki ga je pisal Kaledinu, da naj zadnji poskušajo oživiti monarhijo. Oba sta zdaj v trdnjavi Petrovavlovsk.

Iz Torneje na švedski meji poročajo, da se puntajo vojaki "rdeče straže" proti bolševikom. Vojaki so nosili po ulicah napise, da carjeva vlada ni bila nikdar tako tiranska, kakor je zdaj vlada bolševikov.

Sporazum med Leninom in ameriški socialističnimi strankami ni še dosežen in dva druga ministra sta resignirala; odstopilo jih je še sedem. Trockij je obdoliš uslužbenec v sprejemanju zunanjih ministrstva, da so tik pred izbruhom revolucije pobrali vse tajne pogodbe med Rusijo in zavzemniki in jih odnesli v skrambo angleškega poslanstva. Voditelji bolševikov se kvajljo, da so dobili Katarino Breškovskajo na svojo stran.

Usoda Kerenskija ni še zdaj znana. Zadnje poročilo pravi, da je v Lugl — 90 milj južno od Petrograda — z dvema stvoroma lojalnih vojakov, medtem ko javljajo iz nekoga družega vira, da se nahaja na fronti.

Generalni štrajk na Finskem je končan. V Helsingforsu se je organizirala socialistična vlada dvanašthih moči, ki se zdaj trudi, da preskrbi lačne ljudi s živili. "Rdeča straža" na Finskem ostane pod orožjem, dokler ne dobe delavci vse, kar zahtevajo. Delavci so razorožili "belo stražo", ki je ževala interese buržvazije, kar pa ni bilo lahko delo. Bili so spopadi in devet oseb je izgubilo življenje.

Vsi sood morda še ne va, da je dnevnik "Prosveta" zalo priljubljen pri svojih čitateljih. Oprema ga

Pritisk na severno italijansko fronto je silen.

ITALIJANI PRIPRAVLJENI ZA REDNO UMIKANJE.

Angliči so smagali pri St. Quentinu; nemška četa vršena nazaj.

London, 21. nov. — Današnje cenzurirane depeše z italijanske fronte javljajo, da se bodo morali Italijani najbrže umakniti na "novo črto za obnovitev ofenzive." Ta črta je vsekakor reka Adige in to pomeni, da bodo Italijani prepustili Benetke in Treviso sovrainiku.

Rim, 21. nov. — Italijanska črta na severu se je upognila pod silnim avstro-nemškim pritiskom s Tirolskega. Italijani se drže fronto ob Piavi, toda velike sovraine rezerve, ki jih sovrainiki vadi v bitko, groze prebiti fronto. Kakor hitro se agodi, da počel bojna črta na severu, bodo prišli Nemci. Italijanom za hrbet in zadnji bodo primorani zapustiti vsa sedanjo fronto ob Piavi.

Uradno poročilo italijanskega vojnega ministrstva omenja ljute boje, ki se nadaljujejo na posest treh gorskih vrhov na robu agornje beneške ravnine; te gure so Grappa, Tomba in Funera. Italijani so včeraj odbili štiri silovite napade na gori Tomba in Funera, toda avstro-nemški pelotik je premočan, da bi se mogli ustavititi nadaljnji napadi. Položaj je

(Dalje na 3. str. 1. kol.)

ZADNJE VESTI

5,000 NEMCEV UJETA.

London, 21. novembra. — Reuterjeva brojevnica iz glavnega britanskega stana naznanja, da so ujeli Angliči 5,000 Nemcev.

NEMŠKA FRONTA PREDETA.

London, 21. novembra. — Vojni stan poroča, da je Hindenburgova črta na zapadni fronti predeta v daljavi štirih do petih milj.

Britske čete so s nastopkom osvojele prve obrambne pozicije na Hindenburgovi črti od St. Quentin do reke Scarpe.

Več tisoč ujetnikov je bilo zajetih.

Britska infanterija in oklepni vozovi so pritanili naprej in so osvojili obrambni sistem ene milje na prvo črto.

Tretja armada je pričela s napadom včeraj. Topniškoga pripravljena za napad ni bilo in za Nemce je bil napad iznenadljiv. Drugi obrambni in osvojeni sistem je posnel kot Hindenburgova pomožna črta. Britske čete so osvojile Benovia, Sumo Lemeta, La Vaqueria, obrambe poznane kot slems Welsh in vas Ribecourt.

Sesedje so tudi mesta Kavcourt, Marsaing, Graincourt in Auzoux. Osvojilo so vse nemške obrambne črte od Canal du Norda do ceste Bauquaine Cambrai. Britske čete so si izsekale pot skozi sumo Couillet.

Veliki oklepni vozovi so nastopili pred infanterijo in napravili manjo pot skozi Moste ograje.

BOLŠEVIKI NISO ZA SEPARATEN MIR.

Washington, D. C. 21. novembra. — Po poročilih švedskega časnopisa, ki jih je prejel državni departament, je general Kaledin na potu v Moskvo s armado kosačkov, kjer je bilo po poročilih v silnih bojih ubitih 8,000 oseb. Državni departament nima oficijelnega poročila, ki potrdi to vest.

6 1/2 CENTOV ZA HLEBNO KRUKA.

St. Paul, Minn. — Komisija za javno varnost je določila, da stane hlebec kruha 6 1/2c, ki tehta en funt; dvafuntni hlebec pa 13 centov.

PET AVTOMOBILSKIH TATOV ARETIRANIH.

Chicago, Ill. — Policija je aretirala pet voditeljev tatov, ki so kradli avtomobile. Glavni trg za ukradene avtomobile je Des Moines, Iowa.

OKRAJ TRAVIS V TEKASU OSTANE MOKER.

Austin, Tex. — Pri splošnem glasovanju o prohibiciji v okraju Travis so podlegli prohibicionisti. Nasprotniki prohibicije so dobili 78 glasov večine.

VREME.

Danes deloma oblačno in hladnejše v Illinoisu; jugozapadni vetrovi se spreminjajo v severozapadne. Solnen vzhod ob 6:47 a. m.; solnen zahod ob 4:25 p. m.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Izhaja dnevno razen nedelj in praznikov.

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Ekopisil se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) in Canada \$3 na leto, \$1.50 za pol leta in 75c za tri mesece; Chicago in inozemstvo \$4.50 na leto, \$2.25 za pol leta, \$1.13 za tri mesece.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Issued daily except Sunday and Holidays.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$3 per year; Chicago and foreign countries, \$4.50 per year.

Address:

"PROSVETA"

2657 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

Telefon Lawrence 4635.

Datum v oklepaju n. pr. (October 30-17) poleg valoga imena in naslova pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovito jo prvočasno, da se vam ne ustavi list.

80,000 OSEB OBEŠENIH V AVSTRIJI.

"Chicago Daily Journal" je priobčil dne 20. novembra poročilo iz Londona, ki ga je dobil po pošti, da je bilo v Avstriji obešenih 80,000 oseb v času vojne. Žrtve so bili pacifisti in seperatisti, ki so zahtevali narodno samostojnost ali pa združenje naroda v celoti izven avstrijske krone. Mnogi so bili obešeni, ker so iz političnih ali narodnih vzrokov nasprotovali vladi.

Število obešenih žrtve avtorske avtokracije je tako veliko, da človeku zastaja kri po žilah, ko čita take številke, in se mu zdi, da je nekaj nemogočega. Ali kdor pozna habsburško avtokracijo, ki je še vedno divjala s vislicami in ječami proti vsem, ki so zahtevali svobodo, se ne zdi poročilo neverjetno. Od leta 1848 do sedaj so igrala vislice in ječe veliko vlogo, da ni šla na kose skupaj sežnjena Avstrija. Obesili so celo ljudi, o katerih so javnosti natvezili, da so nameravali ubiti pokojnega Francožefa. Avstrijska izjemna sodišča so obsojala na vešala, četudi obtoženec ni izvršil dejanja. Njim je zadostovalo, če je po logiki državnega pravdnika imel obtoženec namen, da nekaj izvrši, kar škodi interesom habsburške dinastije. V letu 1878 pri zasedenju Bosne in Hercegovine in še nekaj let kasneje so obešali Bošnjake in Hrcgovce kot mesar klobase v dimnik. Za najmanjši prestop, prisvojitve tuje lastnine, ki mogoče ni bila vredna par grošev, so bili ljudje obešeni. Če ni bilo krvnika pri rokah, da jih obeši po pravih krvniške umetnosti, so jih obesili na drevo ali navadni kol. Pri takih eksekucijah so se dogajali prizori, ki jih ni mogoče opisati. In komur so znane te divjaške brutalnosti, ki so se godile v Avstriji od leta 1848, ni prav nič presenečen, če "Chicago Daily Journal" poroča, da je bilo 80,000 ljudi obešenih v Avstriji, odkar je izbruhnila svetovna vojna. Pobesili so jih rajše več kot manj, da so zamašili usta tistim, ki so bili na potu habsburški avtokraciji.

In koliko je bilo Slovencev med temi žrtvami brutalne avtokracije? Števila ne izvemo, dokler traja vojna.

V začetku vojne, dokler so prihajali sem časopisi iz Avstrije, smo čitali, da so bili obsojeni Slovenci na vešala, o katerih smo vedeli, da se niso nikdar vmešavali v politiko. Zakaj so jih obesili, niso povedali. Našteli so nekaj suhih paragrafov in zadostovalo je javnosti, da je zopet nekdo izdihnil na vislicah.

Taka je habsburška avtokracija!

Ali se ne krči vsakemu ameriškemu Slovincu pest, ko čita poročila o takih grozodejstvih avstrijske avtokracije? Mogoče je med žrtvami njegov brat, oče ali kateri drugih njegovih sorodnikov, ki so jih obesili v interesu habsburške dinastije. Ali ni dolžnost vsakega Slovence, da z vsemi močmi dela za poraz avstrijske in nemške avtokracije?

Kdor vpriči takih dejstev zagovarja avstrijske in nemške kronane zločince, sodi v norišnico, ali je pa njih pristaš.

VENDAR.

Med delavske organizacije, ki so mnogo pretrpele od strani podjetnikov, lahko štejemo nekdanjo "Zapadno rudarsko zvezo", ki se sedaj imenuje "Mednarodna unija rudniških, mlinskih in žgalniških delavcev". Mnogim našim čitateljem so še v spominu progoni, ki jih je doživela nekdanja "Zapadna rudarska zveza" v Calumetu in v drugih industrijskih mestih, v katerih je proglasila stavko.

Njene voditelje so pretepale drhali, ki so se nazivale "meščanske zveze", po članih unije so padali količi najemnikov iz človeških nižin, ki so jih najeli podjetniki, da zlomijo stavko. Člane unije so deportirali, suvali, metali jih v ječo, zanje sploh ni bilo pravice. V splošnem so sodili, da organizacija nikdar ne doseže uspeha, če se njeni člani še tako vztrajno bojujejo.

Izbruhnila je stavka v Arizoni, v Morenei-Clifton-Metcalfovem distriktu. Rudarji, ki kopljejo v tem di-

striktu baker, so prenehali z delom že polati. Podjetniki so zopet izjavili ošabno, da se ne pogajajo z organizacijo, ker se nimajo o čem pogajati. Stavka se je vlekla in mnogi so že mislili, da je izgubljena. Toda stavka se je obrnila drugače, kot so obračali podjetniki.

V Arizoni je prišla predsednikova komisija, kateri je načeloval Wilson, tajnik delavskega departmenta. Zastopniki Phelps-Dodgevih interesov, ki prejemaajo ukaze iz Wall Streeta, so morali pred komisijo. Preiskava je povzročila, da podjetniki ne morejo več ispresti samopašno rudarjev in jih ne morejo preganjati, če so člani organizacije. Rudarji dobe tudi pobiljano mezdno in okoli šest tisoč rudarjev je pristopilo v organizacijo.

Po izjavi odbornikov "Mednarodne unije rudniških, mlinskih in žgalniških delavcev" bo organizacija štela še pred koncem leta okoli 60,000 članov. V nji se organizirajo rudarji, ki kopljejo kovinsko rudo in delavci, ki delajo v rudožgalnicah in mlinskih, v katerih meljejo, tarejo in tope rudo.

V Buttu, Mont., se obrača na boljše in organizatorji so na delu v rudniških krajih, v katerih je organizacija rudarjem nepoznana reč. Tako postaja nekdanja "Zapadna rudarska zveza" močna, o kateri so podjetniki sodili, da so jo že položili k večnemu počitku.

DOPISI.

Camp Sherman, O. — Veseli me, da se vojniki tako pogostoma oglašajo z dopisi v našem listu. Tudi jaz se rad oglašam, da opisujem dogodke in življenje naših fantov v taboriščih.

Priloževati se nimamo vroka. Hrane je dovolj, z zimsko obleko smo preskrbljeni in tudi za gor-koto v spalnicah in jedilnicah je dobro preskrbljeno. Nekateri se seveda kljub temu ne morejo privaditi vojaškemu življenju. Kar se mene tiče, se mi tu bolj dopade kot pa v Collinwoodu; tu sem preskrbljen s hrano, obleko, stanovanjem in na koncu meseca dobim pa še \$30, katerih doma, ko sem plačal vse potrebščine, ni bilo.

Zabave se tu ne pograba. Koncerti s petjem in godbo se vrše vsak večer. V vsaki kampi imamo glasovir, za katere smo složili denar vojniki. Tudi imamo bišerjane mize in več drugih za zabavo potrebnih reči.

Najbolj se mi dopade smaknost v taborišču; vsakih deset dni mora vsak svojo posteljo nesti na zrak in stopeži prah iz nje, ter spalnico sodo čisto pomiti. Vsak se mora skopati najmanj dvakrat na teden. Kuhanja, pranja in čiščenja se bomo tudi naučili. Ako se kdaj pošelimo, bo nam vse to prav prišlo. Saj veste, kakšen "truhel" imajo gotove čase moški, ko morajo letati od hiše do hiše in priti ženske pomoči. Nam tega ne bo prav nič potreba. Rožice, nič ne hitite z močtvami; raje počakajte, da se mi vrnem.

Ob sobotah je inšpekcija. Postelja mora biti lepo urejena, čevlji oznaženi, jedilna posoda čista in obleka v redu. Ako ni kaj prav, dobe ob nedeljah, mesto poštika, "špeciialna dela". Hoditi okoli taborišča čez 11. uro zvečer brez dovoljenja je prepovedano; Kdor se pregreši, je kaznovan.

Ob nedeljah imamo mnogo obiskovalcev, med njimi tudi deklet, ki nam prinašajo cigarete, četudi se ne poznamo.

Pl. Rogelj laže, da so ga clevelandске solinčne rože rešile vojaškega življenja, a to ni res, kajti Jankota nočejo v Chillicothe, ker je potreben za stražo "fence" med Clevelandom in Collinwoodom. Ob enem je njegova dolžnost nam ohraniti vse rože v dobrem stanju, lepe in cvetoče. Le, da bi mu ne prišel na pomoč "Ridenhan"; pa četudi pride, bo pa Tabrov France prepodil oha do Chillicothe in njemu se bo gotovo posrečilo ohraniti v svetju vse clevelandске in collinwoodske rože.

John Matjažič.

Bianford, Ind. — Zopet se oglašam v javnost s svojim skromnim dopisom. — Dela je povsod, več kot si ga morda želimo. Tudi plača ni preslaba, ker so jo nam povzili od 1. novembra za \$1.40 na dan. Seveda nismo mnogo na boljem, ker je vse več kot toliko dražje in draginja se z vsakim dnevom narašča. Moške z velikimi družinami so še na slabšem, kljub večji plači, ker je bilo preje ako tudi je bila majhna plača, vsaka stvar mnogo cenejša.

Stadkorja se pri nas sedaj sploh ne dobi, pa če bi ga iskal z žarkometom. Ljudje, kateri imajo denar in se boje še višjih cen, se za-

kladajo z živili za zimo. To je precej dobra taktika, toda večina se je valed finančnih ali drugih razmer ne more posluževati.

Zadnjih sem bil v Clintonu, Indiana. Ker sem bil lačen, je bila moja prva pot v restavracijo, toda vidnega Evina hčerka mi pove, da je "meatless day" in valed tega ne servirajo mesa; tudi kavo niso servirali, ker ni bilo sladkornje, grenko pa ljudje nočejo piti.

Ker ni bilo skoro ničesar, kar bi mogel zahtevati, sem šel lačen v restavracijo, ki je restavracija le po imenu. Ob ti priliki sem se domislil dogodbe iz starega kraja. Ko je privedel truden voznik akoni gorsko vas, se je razveselil, da je zagledal is ene izmed hiš, da "Bog roko ven moli". Vstopi notri in vpraša za šestnajstinko žganja; gospodinja mu odgovori, da žganja ni pri hiši. Zahteval je pol litra vina, dobil je isti odgovor. Potem jo vpraša, če ima kaj jedil, a ona mu odgovori, da nima drugega kot gostilno. Moš je smajal z glavo in odšel svojo pot naprej.

"Brezmesnih" dnevov, pomanjkanje sladkornja in drugih takih nespriljk je kriva vojna. Toda ne mislite, da mislim samo slabo o vojni, ker ima tudi dobre posledice. Prvi dan, ko sem prišel tu, hodil sem peš in raztrgal pri tem čevlje. V prodajalni sem se prepiral, da bo bolje in ceneje voziti se v avtomobilu, kot pa hoditi peš in trgati čevlje. Sedaj to tudi izvajam, ker si hočem ohraniti edini par čevljev do pomladi, potem pa mislim, da me bo zalagal z njimi naš dobri stric Sam, ker kljub moji neizobraženosti, vseeno upadam v prvi razred drugega šrebanja. Ločitev iz tega kraja mi bo nekako teška, ker sem se zadnjič na veselici društva "Skala" v Clintonu zaljublil v eno tujaknjih vijolie. Nesreča pri tem je ta, da ona nič ne ve o moji ljubezni do nje. Jaz sem ljubitelj tajnosti, valed tega ni potrebno, da kdo ve o mojih srčnih zadevah. Ljubim 60 minut na uro, in kadar se mi zljubi zavreči "pečlarski" stan, bo ena polovica takoj pripravljena podvreči se zakonskemu jarmu, za drugo pa mislim, da bo šlo precej težje. Valed tega sem sklenil, da ostane moja skrivna ljubezen še na dalje tajnost, če se pa slučajno razvije v "dejanje", bom poročal.

Jos. Koejandič.

Ameriške vesti.

LANGMANOV POSNOVLJE NEU PRIKVAL UMOR. Chicago, Ill. — John Langman je po tridnevem izpraševanju priznal, da je dal strup svoji materi in očetu, ki je povzročil njuno smrt. Dejal je, da je druga Langmanova žena z njim kovala načrte za umor in da mu je obljubila \$4,000.

Langman, st. je umri po kratki in sumljivi bolezni. Dva dni kasneje je njegov posnovljenec zahteval preiskavo, ki je dognala, da je umri za zastrupljenjem z arsenikom. Izkopali so še prvo ženo in jo rastelesili. Kemiki so dognali, da je bila tudi ona zastrupljena.

Oblasti drž Langmana ml., in drugo Langmanovo ženo radi dvojnega umora.

Washington, D. C. — Od osem in dvajset sufražetk, ki so obešene radi demonstracij pred Belo hišo, nadaljuje šestnajst sufražetk z gladovnim štrajkom. Tako poroča mra. J. H. Short iz Minneapolisa, ki je bil valed boleznijene matere prisiljena plačati denarno globo, da je zapustila položajevnico.

Mrs. Short pravi, da superintendent Whiteaker noče s silo hraniti sufražetk, če ne podpisajo izjave, da prevzamejo odgovornost nase za vas, kar se zgodi pri taki operaciji. Sufražetke so ponudbo odklonile.

Situacija je postala teška. Mrs. Lawrence iz Philadelphije se nahaja v takim stanju, da ji je Whiteaker pripravil naj spíše zahtevo za sprtih sufražetk, ki jih priproči komisarjem, da jih odobro. Sufražetke zahtevajo dostavljenje pošte, pravico do sprjemanja obiskovalcev in posebno hrano.

RAJŠE \$1,000,000 ZA ELOMLJE NJE STAVKE KOT \$750,000 NA LETO ZA POVIŠANJE MEZDE. San Francisco, Cal. — United Railroads (cestnoželezniška družba) je rajše potrošila v enem mesecu \$1,000,000 za razbijanje stavke kot \$750,000 na leto za povišanje mezde uslužbenecem.

Ko so uslužbenci zahtevali povišanje mezde, je cestnoželezniška družba zakričala, da je revna kot cerkvena miš, dasiravno je imela milijone pripravljene, da zlomi stavko.

To dejstvo je dognal odbor supervizorjev. Družba je ledala v prvih dveh tednih stavke \$410,617, v prvih šestih tednih pa \$1,231,853.

Stavka še traja. Če bi družba povišala mezdo uslužbenecem, tedaj bi na leto približno ledala za povišanje mezde \$750,000.

Ta dejstva jasno govore, kam privede trnoglavo podjetništvo. Rajše izmočijo milijone na stavkokaže, kot da išljajo tisočake za pobiljnanje delavske mezde.

LADJA ZA LOV NA KITE IZGUBLJENA. Braziljanska luka. — Kapitan Charles Gilbert, ki zapoveduje ameriški škuni "Fred W. Thurlow" in je z njo pripil v luko Izjavlja da je ameriška škuna "Allie Knowie" ki je nosila 302 tone in je odvajala na lov na kite, izgubljena. Dne 7. septembra je rešil portugalska mornarja, ki sta se

držala za razbit rešilni čoln ali tri dni.

Skuna se je pogreznila dne septembra v velikem viharju njo je šel na dno tudi kapitan garty in njegov sin. Velik va je pobral s krova. Skuna se je kucnila.

Seattle, Wash. — Paruk "ripasa," ki je nasedel na klet Summerjevi ožini, se je pogrez 265 potnikov se izkrcali Wrangellu. Prepeljala sta jih nika "Havali" in "Curacao."

Na parniku je bilo vkr 1,000 ton rude in 5,000 zab salmona.

RAZTELESENJE DOKAZ UMOR. Delta, Colo. — Raztelesenje letne Eme Emery, ki so jo v nizkem grobu osem milj od te, dokazuje, da je bila zadana.

Aretilali so Bon Aporna, ki vodil voz, s katerim je Emery potovala. Ko je izginila Emeryva, se je Aporn odpejal z vo v okraj Quary. Aporn je da da to Emeryeva odpotvala kraj Gunnison.

O preteklosti Aporna je znano. Z Emeryjevo je žive prijateljstvu.

BOGATA VJHOTAPCA O JENA V JEČO. New York, N. Y. — So Manton je obsoil Jacob Sell in Adolph Tennenbauma na leto, osem mesecev in en dan ker sta vthotapila v Združenih žave za \$138,000 diamantov iz glije.

TABORIŠČE ZA NEMORALNE ŽENSKE. Seattle, Wash. — Tukaj so delali načrt, da izolirajo mesta v posebnem taborišču moralne ženske, ki tvorijo neost za zdravje vojakov in narjev.

FRIDIGA, KI MARŠI NA NI VEČO. Pittsburgh, Pa. — Rev. W. R. Blattery, pomočni župnik liške cerkve sv. Riharda, je v vi pridigi dejal: "Krist je edenarne menjave in tempelja, jaz sem opravičen stari pri kvanih vratih in prepove vstop vsaki mladi ženi, ki ima vado, da si s praškom potresa braz v cerkvi, mesto da čita v litveniku.

"Nalotel sem na mlade žene se vedno gledajo v zrcalo in božajo po obrazu s tankimi čumi, na katerih je prašek." Priporočam, da bi se druž takih žensk imenovalo "Sestr red ignorantk".

Poročilo ne pove, kako so se tej pridigi počutili žene in dete, ki si potresajo obraz s praškom in se barvajo kot Indijci na vojnem pohodu.

PARNIK NASEDEL NA KLE. Seattle, Wash. — Ribiški parnik "Manhattan," je nasedel kleči ob severnem pacifičnem rečju. Parnik "Mariposa" je na tel na čoln, v katerem je bilo mornarjev.

V zalivu Alaske so pred ktem divjali hudi viharji. Ribni parnik je zapustil Ketchikan p štirinajstimi dnevi, da lovi ribe obrežju Alaske. Devetindvaj moš se pogrešajo.

GENERAL GLENN PRAVI BO VOJNA TRAJALA PET LET. Cleveland, O. — Generalni vojor E. F. Glenn, poveljni taboča Sherman, Chillicothe, je de Clevelandčanom, "da naj se hvalijo Bogu, če bo vojna konča v petih letih."

Govoril je na shodu v prid M. C. A. in je dostavil: "To prvim po pasnem študiranju evroškega položaja."

MORILCA NA VELICAL. Hartford, Conn. — Tukaj so besili Giovanni Don Vanna in plen Bugliona, stara po 22 let, sta bila obsojena na vešala, sta umorila dne 25. sept. 1. 1912 fael Simona v New Britainu.

VESTI Z BOJISCA

Na spodnji beneški rav...

London, 21. nov. — Berlin jav...

Na ruski fronti ni bojev.

Nemška granata zadela ameriški polkovni stan.

Ameriška fronta v Franciji, 21. nov.

Na fronti je bil večer ubit en ameriški vojak in trije so bili ranjeni.

Pet zastav v Vidmu.

Avstrijski letalski letaki.

Avstrijski letalski in nemški letalski mečeje letake v le...

Avstrijski letalski in nemški letalski mečeje letake v le...

Avstrijski letalski in nemški letalski mečeje letake v le...

Avstrijski letalski in nemški letalski mečeje letake v le...

Avstrijski letalski in nemški letalski mečeje letake v le...

Avstrijski letalski in nemški letalski mečeje letake v le...

Avstrijski letalski in nemški letalski mečeje letake v le...

Avstrijski letalski in nemški letalski mečeje letake v le...

Avstrijski letalski in nemški letalski mečeje letake v le...

Avstrijski letalski in nemški letalski mečeje letake v le...

Avstrijski letalski in nemški letalski mečeje letake v le...

Avstrijski letalski in nemški letalski mečeje letake v le...

Avstrijski letalski in nemški letalski mečeje letake v le...

Avstrijski letalski in nemški letalski mečeje letake v le...

Avstrijski letalski in nemški letalski mečeje letake v le...

Avstrijski letalski in nemški letalski mečeje letake v le...

Avstrijski letalski in nemški letalski mečeje letake v le...

Avstrijski letalski in nemški letalski mečeje letake v le...

Avstrijski letalski in nemški letalski mečeje letake v le...

Avstrijski letalski in nemški letalski mečeje letake v le...

Avstrijski letalski in nemški letalski mečeje letake v le...

Avstrijski letalski in nemški letalski mečeje letake v le...

Avstrijski letalski in nemški letalski mečeje letake v le...

Bim, 21. nov. — Ob reki Vojuvi v Albaniji je velika sovražna sila napadla mostičke v Giflik-Idriau.

Berlin (via London), 21. nov. — Na zapadnem bregu Vardarja v Makedoniji so Bolgari prodrli v francoske zakope in dobili nekaj ujetnikov.

(Nemško časopisje že dalj časa napoveduje nemško ofenzivo v Makedoniji.)

Na ruski fronti ni bojev.

Berlin (via London), 21. nov. — Na vzhodni fronti od Baltika do Črnega morja je mir.

Nemška granata zadela ameriški polkovni stan.

Ameriška fronta v Franciji, 21. nov. — Včeraj je prišlo poročilo, da je neki ameriški polkovnik komaj ušel smrti, ko je nemška granata zadela hišo, v kateri je bil njegov začasni stan.

Ameriška fronta v Franciji, 21. nov. — Včeraj je prišlo poročilo, da je neki ameriški polkovnik komaj ušel smrti, ko je nemška granata zadela hišo, v kateri je bil njegov začasni stan.

Ameriška fronta v Franciji, 21. nov. — Včeraj je prišlo poročilo, da je neki ameriški polkovnik komaj ušel smrti, ko je nemška granata zadela hišo, v kateri je bil njegov začasni stan.

Ameriška fronta v Franciji, 21. nov. — Včeraj je prišlo poročilo, da je neki ameriški polkovnik komaj ušel smrti, ko je nemška granata zadela hišo, v kateri je bil njegov začasni stan.

Ameriška fronta v Franciji, 21. nov. — Včeraj je prišlo poročilo, da je neki ameriški polkovnik komaj ušel smrti, ko je nemška granata zadela hišo, v kateri je bil njegov začasni stan.

Ameriška fronta v Franciji, 21. nov. — Včeraj je prišlo poročilo, da je neki ameriški polkovnik komaj ušel smrti, ko je nemška granata zadela hišo, v kateri je bil njegov začasni stan.

Ameriška fronta v Franciji, 21. nov. — Včeraj je prišlo poročilo, da je neki ameriški polkovnik komaj ušel smrti, ko je nemška granata zadela hišo, v kateri je bil njegov začasni stan.

Ameriška fronta v Franciji, 21. nov. — Včeraj je prišlo poročilo, da je neki ameriški polkovnik komaj ušel smrti, ko je nemška granata zadela hišo, v kateri je bil njegov začasni stan.

Ameriška fronta v Franciji, 21. nov. — Včeraj je prišlo poročilo, da je neki ameriški polkovnik komaj ušel smrti, ko je nemška granata zadela hišo, v kateri je bil njegov začasni stan.

Ameriška fronta v Franciji, 21. nov. — Včeraj je prišlo poročilo, da je neki ameriški polkovnik komaj ušel smrti, ko je nemška granata zadela hišo, v kateri je bil njegov začasni stan.

Ameriška fronta v Franciji, 21. nov. — Včeraj je prišlo poročilo, da je neki ameriški polkovnik komaj ušel smrti, ko je nemška granata zadela hišo, v kateri je bil njegov začasni stan.

Ameriška fronta v Franciji, 21. nov. — Včeraj je prišlo poročilo, da je neki ameriški polkovnik komaj ušel smrti, ko je nemška granata zadela hišo, v kateri je bil njegov začasni stan.

Ameriška fronta v Franciji, 21. nov. — Včeraj je prišlo poročilo, da je neki ameriški polkovnik komaj ušel smrti, ko je nemška granata zadela hišo, v kateri je bil njegov začasni stan.

Ameriška fronta v Franciji, 21. nov. — Včeraj je prišlo poročilo, da je neki ameriški polkovnik komaj ušel smrti, ko je nemška granata zadela hišo, v kateri je bil njegov začasni stan.

Ameriška fronta v Franciji, 21. nov. — Včeraj je prišlo poročilo, da je neki ameriški polkovnik komaj ušel smrti, ko je nemška granata zadela hišo, v kateri je bil njegov začasni stan.

Ameriška fronta v Franciji, 21. nov. — Včeraj je prišlo poročilo, da je neki ameriški polkovnik komaj ušel smrti, ko je nemška granata zadela hišo, v kateri je bil njegov začasni stan.

Ameriška fronta v Franciji, 21. nov. — Včeraj je prišlo poročilo, da je neki ameriški polkovnik komaj ušel smrti, ko je nemška granata zadela hišo, v kateri je bil njegov začasni stan.

Ameriška fronta v Franciji, 21. nov. — Včeraj je prišlo poročilo, da je neki ameriški polkovnik komaj ušel smrti, ko je nemška granata zadela hišo, v kateri je bil njegov začasni stan.

Ameriška fronta v Franciji, 21. nov. — Včeraj je prišlo poročilo, da je neki ameriški polkovnik komaj ušel smrti, ko je nemška granata zadela hišo, v kateri je bil njegov začasni stan.

Ameriška fronta v Franciji, 21. nov. — Včeraj je prišlo poročilo, da je neki ameriški polkovnik komaj ušel smrti, ko je nemška granata zadela hišo, v kateri je bil njegov začasni stan.

Ameriška fronta v Franciji, 21. nov. — Včeraj je prišlo poročilo, da je neki ameriški polkovnik komaj ušel smrti, ko je nemška granata zadela hišo, v kateri je bil njegov začasni stan.

Ameriška fronta v Franciji, 21. nov. — Včeraj je prišlo poročilo, da je neki ameriški polkovnik komaj ušel smrti, ko je nemška granata zadela hišo, v kateri je bil njegov začasni stan.

Ameriška fronta v Franciji, 21. nov. — Včeraj je prišlo poročilo, da je neki ameriški polkovnik komaj ušel smrti, ko je nemška granata zadela hišo, v kateri je bil njegov začasni stan.

Ameriška fronta v Franciji, 21. nov. — Včeraj je prišlo poročilo, da je neki ameriški polkovnik komaj ušel smrti, ko je nemška granata zadela hišo, v kateri je bil njegov začasni stan.

Ameriška fronta v Franciji, 21. nov. — Včeraj je prišlo poročilo, da je neki ameriški polkovnik komaj ušel smrti, ko je nemška granata zadela hišo, v kateri je bil njegov začasni stan.

Ameriška fronta v Franciji, 21. nov. — Včeraj je prišlo poročilo, da je neki ameriški polkovnik komaj ušel smrti, ko je nemška granata zadela hišo, v kateri je bil njegov začasni stan.

zaveznikom iz resnega položaja, ki je nastal vsled poloma v Rusiji in poraza v Italiji.

"Zelo sem radoveden, v kolikem času moremo pričakovati prvi milijon ameriške armade na Francoakem," je dejal George ameriškim komisarjem. Nato je dodal, da je hitra pomoč iz Amerike v armadi, denarju in municiji zdaj bolj potrebna, kakor je bila še kdaj poprej.

Rekel je, da mora Amerika hitro postaviti v promet objavljenih šest milijonov ten idij. Omenil je tudi, da so objavljeni ameriški eroplani dobrodošli tjem prej je mogoče.

Konferenco je otvoril Lloyd George v pisarni zunanjega ministrstva. Bil je le preliminarni sestanek med zastopniki ameriške in angleške vlade, kateremu imu slediti še te dni generalna zavezniki konferenca v Parizu.

Nacionalni ameriške komisije House ni bil navzoč in zastopal ga je njegov tajnik Gordon Auchincloss poleg šestih ameriških komisarjev.

Washington, 21. nov. Včeraj je bila kabinetsna seja in kakor je slišati, je ameriška vlada sklenila, da odločno vstraja pri svoji zahtevi za centralno vodstvo nad bojnimi operacijami, financami in materialom za vojno.

Vlada tudi ne odobrava stališča Anglije, da vsaka država lahko zavzame ekipe vojnega sveta, ako so prizadeti njeni notranji interesi.

Angloške sene imajo volilno pravico v občinah.

London, 21. nov. — Angloška zbornica je sprejela naredbo za žensko volilno pravico pri občinah volitvah z enakimi pogoji, kakor pri parlamentarnih volitvah, namreč nad tridesetim letom starosti.

Obenem je parlament dovolil volilno pravico pomorščakom in vojakom z devetnajstim letom starosti.

Stockholm, 21. nov. — Tukajšnji ameriški poslanik je prejel poročilo, da so bolševiki dovolili osebni vlak za Američane, ki so se odpeljali proti domu čez Sibirijo in Kitajsko.

Edino uradniki v poslanstvu in konzulu so še ostali v Rusiji. Bolševiki so namestili Poljake za stražo inozemskih poslanstev.

Štrom Amerike.

DOBERO JE POSVETIL SANDITOM.

Chicago, Ill. — Ko so avto-banditje olajšali že več pasentov za denar in ure, so naleteli blizu Parkove ceste na neznanca, ki je puščal streljati na avto-bandite, mesto da bi se jim ponižno podal.

Avto-banditje so prestrašeni poskakali na avtomobil in ga pognali v dir, da so ubežali krogom pasanta.

Strele je siljal policaj Charles Weinlehe, ki je hitel na lice mesta, da ustavi avtomobil. Ko je stopil s hodnika na cesto in zaklical "stoj", se je moral zopet hitro umakniti na hodnik, če ni hotel priti pod kolesa. Kasneje so našli avtomobil na Warrenovi cesti, ki so ga avto-banditje seveda ukradli.

DVE VAŽNI IZJAVA IZ ZDRAVILSTVU.

Philadelphia, Pa. — Na zborovanju "Narodne znanstvene akademije", ki ga obdržavajo na pennsylvanski univerzi, so naznanili, da so odkrili sredstvo proti sifilisu in tetanovemu bacilju, ki povzročata zastrupljenje krvi.

Sredstvo so odkrili na "Roekefellerjevem inštitutu za znanstveno raziskovanje" pod vodstvom dr. Simona P. Flegnerja, ki je naznanil odkritje novega sredstva.

Sredstvo bo znano pod šifro A. 189 in bo stalo doza v trgovini na debelo le pet centov, medtem ko stane salvarsan \$3.50.

BLAŽEN OČI.

Chicago, Ill. — Mrs. Mary Kamins je umorila sebe in njenega sedemletnega pastorka s plinom. Našel ju je soprog v kopalnici, ko je prišel od dela domov. Na dešku je bilo poznati, da se je bojeval za svoje življenje.

Sosedje pravijo, da mačeha ni bila posebno naklonjena malemu Johnu. Mačeha je imela še triletno hčerko, ki je bila njeno dete. Žena je imela tuberkulozo in je vedela, da so ji doživljajna šteti. Bala se je, da bo po njeni smrti mož bolj ljubil Johna kot

hčerko, in odločila se je, da umori sebe in malega Johna. Že enkrat je poskušala malečka potopiti v laguni Garfield parka, toda neki policaj je namen preprečil.

BANDITSKI KARNEVAL.

Chicago, Ill. — Banditje so obkalkali Hyde Park, v katerem prebivajo ljudje, ki nosijo svilnate nogavice in ne poznajo pomaujanja. Izvršili so štiri roparske napade.

Max Liebeman je bil prvi žrtev. Šel je mirno po Ellisovi ulici, ko je za njim pridrdral siv avtomobil. Iz njega so skočili trije tolovaji in mu nastavili samokrese. Četrti bandit je ostal v avtomobilu in gledal, kako njegovi tovarilni prasnijo žepa žrtvi.

Druga žrtev je bil John Klingler. Oropali so ga na Petdeseti cesti. Tretji je bil oropan W. H. Finley.

Srečnejša sta bila vauzillijana dijaka C. H. Borden in G. C. Carnes, ki sta pričela takoj bežati, ko je avtomobil hitro ustavil in so pričeli iz njega skakati banditje.

FREDERIK ROP V HOTELU.

Denver, Colo. — Ko sta Mehikanca Manuel Urbibe in Thomas Solbar mirno spala, je vstopil v njuno sobo maskiran bandit z velikim samokresom in ju spodil iz postelje. Vstopiti sta morala k steni in držati roke kviško, medtem ko je tolovaj prelakal njuno obleko. Upišnil je \$110 in zlato uro za \$90.

Policaja Malone in Lava sta sledila banditu do nekega trinastropnega prenočevališča, od tukaj se je tolovaj po brzovagnem drugu spustil na tla in izgubil v temi.

KAKAJ SO KASTAVKALI V RUDNIKU PURITAN.

Denver, Colo. — Skoraj dve sto rudarjev v rudniku Puritan v Frederiku je zastavkalo. Industrijska komisija kjevilje, da rudarji niso zastavkali radi izboljšanja delovnih razmer, ampak radi priznanja unije.

EXPLOZIJA V OŠTILNICI ZA OLJE.

Tulsa, Okla. — Eksplozija je razdejala oštilnico za olje v Galu, Okla., ki je lastnina Standard Oil družbe v Indiani. Tovarna je v podrtinah, dva delavca sta ubila in unčlenih je trinajst voz za prevažanje olja.

SODIKNESKO POSTOPANJE PROTI PROFITARJEM.

Washington, D. C. — Justični tajnik je instruiral vse zvezne državne pravdnike, da nastopijo proti vsem trgovcem in osebam, ki se ne ravnavajo po oemah, ki sta jih določila predsednik in uprava za kurivo.

Razno.

Stara pripovedka o svetlih govori med drugim tudi glede snežnih zvončkov in deer takole: "Ko je prvič zapadel sneg, ni imel še barve, zaradi tega so ga povsod spodili med snegom in zaničevanjem. Konečno dompe k malemu in pohlevnemu zvončku, potelči mu svoja gorja in ga prosil, da mu prapusti svojo barvo. Svetka se je umislila smrdljave revere, in mu dovolila svojo belo barvo. Za zahvalo za to, ji je sneg dovolil, da sme cveteti že v najbolji zgodnji pomladi. Različno se prikazuje zvončki že meseca svečana, vseh celo promice; mirno moči in slama jim sploh ne škodujejo.

JEDILNI LIST.

Jedila, ki vsebujejo mnogo fosfata, so: RR, alve ali čepija, spnata, smokve, rozine, mleko, jajčji rumenjaki pečen krompir in kruh iz debele pšenice moke.

Pri serviranju kava s smetano denite v škodilno najprej čajno žlico sladkorja in dve čajni žlici vrelega mleka šele potem nalijte kavo.

RAČE, VEREMSKI PEROKI.

Med ptic, ki so za vremenske spremembe zelo občutljivi, so tudi rače. Kot vodne ptice sploh ne

Slovenska Narodna Podpora Jedneta. Upravni odbor: Predsednik: John Vagrad, box 290, La Salle, Ill. I. Podpredsednik: J. Bratkovič, R. F. D. 4, box 84, Girard, Kans. II. Podpredsednik: Josef Kuhnol, 9400 Ewing Ave., No. Chicago, Ill. Tajnik: John Verderbar, 2708 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. Blagajnik: Anton J. Terbovec, P. O. Box 1, Cicero, Ill. Izpolnilkar: John Molek, 4008 W. 21st St., Chicago, Ill. Nadzorni odbor: J. Ambrožič, 251 box, Canonsburg, Pa. Paul Berger, 741 — 1st St., La Salle, Ill. F. S. Tischer, 674 Ahsay Ave., Rocksprings, Wyo. Poročni odbor: Anton Hrabst, 811 — 95th Ave., New Duluth, Minn. J. Madisek, box 422, Smithton, Pa. Rudolf Ploterick, 428 box, Bridgeville, Pa. J. M. Petrovich, 1425 Hale Ave., Collinswood, O. Urednik "PROSVETA": J. Zvernik. Varnostni urednik: F. J. Kern, M. D., 2608 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio. VSE DENARNE RADNICE INŠTAVARI, ki se tičejo gl. upravnega odbora in S. N. F. J. naj se poslužijo na naslov: JOHN VERDEBAR, 2657—35 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. PRITOŽBE GLEDE GENERALNEGA POSLOVANJA se poslužijo na naslov: JOHN AMBROŽIČ, Box 251, Canonsburg, Pa. RADNICE PREDPILNIVE VERBINE, ki sta jih rešili prva in druga instance, se poslužijo na naslov: ANTON HRABST, 811 — 95th Ave., W. New Duluth, Minn. VSE DOPISE, razprave, članki, aasasalla itd. na "Prosveto" se poslužijo na naslov: UREDNIŠTVO "PROSVETA", 2657—35 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois. VSE UPRAVNIŠKE STVARI, sročalina, oglaš, se poslužijo na naslov: UPRAVNIŠTVO "PROSVETA", 2657—35 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. V korrespondenci s tajništvom S. N. F. J. uredništvo in upravitelstvo "Prosvete" ne rabite imen urednikov, marveč napisite naslov, ki je tu naveden, ako želite, da bo vaša stvar hitro rešena. Svoje glavne upravnega odbora se vršijo vsake prve srede in tretje četrtke v mesecu. Edinost ob eni uri popoldne.

Ljubijo hlepa ali kurnika. Če se pa pripeti, da grede vanj iz lastnega nagiba, je torej dokaz da nastopi pomoč mraz. Nasprotno, če se race po simi zapre in postanejo nenadoma nemirne, letajo, kriče, se po zemlji ali snegu gibljejo kakor pri pisanju, pomeni, da bo v kratkem nastopilo milejše vreme ali sneg. To poenjanje race ni še nikoli gupjalo, kar se tiče vremenskih sprememb in zato se jih lahko smatra za najboljše vremenske preroke.

WAPERDEK. "Prosveta" piše za blagostanje ljudstva. Ako se strinjaš z njenimi idejami, podpiraj trgovca, ki oglašuje v Prosveti. V zalogi imam vse za vsakdanje potrebščine po zmerani ceni.

ANTON KORNIC, Hermine, Pa.

Dr. Koler SLOVENSKI ZDRAVNIK 608 Penn Av., Pittsburgh, Pa. Dr. Koler je najstarejši zdravnik v državi. Njegov zdravilni sistem je bil prvič uporabljen leta 1820. Njegov zdravilni sistem je bil prvič uporabljen leta 1820. Njegov zdravilni sistem je bil prvič uporabljen leta 1820.

Prihaja jesen in prihajajo blagi dnevi. Prihaja jesen, prihajajo, ali komu prihajajo. Onem, ki je močan, zdrav, pripravljen, da se sprememb jesenskoga vremena ne boji. Ali kaj boš storil vi, ki ste slabotni, ne zdravil? Najmanjša sprememba vremena vam lahko škoduje, se prehladite, kašljate, mogoče dojde mesece v postelji preležati in kaj bo potem? Vsek, ki se čuti, da je slab, ki opazi manjkanje moči, ki je bojazljiv, stori samemu sebi dobro, ako ne čaka predolgo, da bo sploh prekašno, temveč takoj naroči na 1 dolar an, ali pa na 5 dolarjev šest svojih JUVITO TABLET. Ako želite zavarovati poljivost, 10c več. Poslijete na kraj. Juvito Laboratory South Hill Branch 4, PITTSBURGH, PA.

NORTH SIDE STATE BANK ROCK SPRINGS, WYO. IMA KAPITALA IN REZERVE \$100,000.00. Je izredno pripravljen in opremljen za poslovanje s SLOVENCMI, HRVATI, SLOVAKI in drugimi SLOVANI. 25 poljubno Amer valute priročna in čisto kakovostna za vsakega potrebuje. Finančno je odlično obravnavati na banki vlogo. MOČNA, KONSERVATIVNA IN NAPEVEDNA INSTITUCIJA.

Boji v Makedoniji.

Pariz, 21. nov. — Na vsi fronti od Vardarja do Črne in severno od Bitolje se pojavlja ljuta toponična bitka. V okrožju Jaser so ruske čete raspršile sovražna ogledna patroljo.

ANGLIJA ZARTEVA MILJON AMERIŠKIH VOJAKOV.

London, 21. nov. — Lloyd George je izjavil včeraj na prvi ameriško-angloški konferenci v Londonu, da mora Zdržene države poslati najmanj milijon mož "kakor slati najmanj milijon mož", da pomagajo hitro je mogoče.

TRIJE RODOVI.

Događki iz navedenih dni. — Spisal Engelbert Gangl.

(Nastavljenje)

Lenka je htela na prsih svoje tačce. Spomnila se je očeteve smrti in zavedala se je, da je zdaj tu, kamor jo je poslala očetova volja.

"In zakaj si v črni?" vpraša zopet stara. Namesto Lenke odgovori Zavišček: "Hčer smo poročili, a očeta pokopali!"

XII.

Dospela je začelna doba trgatve. Veselje je kipele v vinorodnih holmih; razlegalo se je daleč naokrog v radostnih vzklikih. Toplo je bilo jesensko solnce, ki se je vozilo po visokem nebu. Gledalo je pod seboj trume trgatcev, ki so pobirali s trti sladko grozdje.

V Zavinkovcih je ostala doma samo stara Zaviščekova. Vsi drugi so odšli v trtje. Jože je hotel s tem razvedriti svojo ženo, ki je bila vedno otožna. Nagla očetova smrt jo je toliko potrla, da se ni mogla udomačiti, tako je mislil Lenkin mož. Z njim je stopala od trte do trte ter gledala, kako obirajo dolge, mastne grozde in jih mečejo v brente. Stari je sedel v zidnici in privija stakalnico, da je šumel iz nje kipeči mošt v gostih curkih. Vesel mu je bil obraz, ker mu je bila trgatve bogata in zdrava. Letos se vrši to delo zadnjič pod njegovim vodstvom. Preko zime grede vse sinu, ki se naj potem ubija, kakor se je dolga leta on. A stari bo posledj počival. Dolg je bil delavnik, zdaj naj pride počitek in mir — vsaj kratek praznik po dolgotrajnem trudu. Jožetu bo življenje in delo igrača. Oče mu preda vse v najlepšem redu in nezadoženo, pa tudi žena je prinesla na dom lepe denarje. Tako mu bo lahko gospodariti, ko ni treba začeti kuzova, nego to je vse lepo pripravljeno in čaka samo previdnih in pametnih rok.

Zunaj je šumelo in vrščalo od glasnih razgovorov in veselih popevk. Trgači so delali naglo in dokazovali s petjem, kako prijetno jim je tako delo. Vsa veselost, vse mnogolične vinske pesmi so se z iztujenim grozdem vred iztekale v močno sode, okovane s težkimi čezelnimi obroči, da se kdaj pozneje zopet oglašajo, ko se bo rujno vince, sladko in solnce enako, iskriilo v majolikah in jih budilo v sreči, dramilo v dušah.

In ko sta hodila Jože in Lenka od trgača do trgača, je sijalo možu lice od veselja, a Lenki so bile oči žalostne, vse vnete od tolikih solz. Kakor je videl Jože pri gosposkih ljudeh, tako se je nagnil tudi on k ženi, da ji s roko objame roko, da ji pove, kako so čuti srečnega zdaj, ko je pri njem in tako vsa njegova. A obrnila se je Lenka od njega, ni hotela njegove roke.

"Ali se bojiš, da bi te ne umazal?" jo je vprašal s smehom.

Imel je zavihane rokave. Od ilovnate zemlje so mu bile umazane roke, zakaj ni samo gledal, kako trgači, temveč tudi sam se je pripogibal in obiral trte. Debele kepe mastne prsti so se prijemale njegovih okovanih škornjev, Lenka pa je hodila po prstih in vsak hip potegnila s čevlji v obstrano travo, da si odrigne z obutve nesnaga.

"E, gosponka si se, č' se je šalil Jože, a pri nas smo na kmetih! Tudi tebi bo treba obuti čevlje s podkvičami na petah, sicer si izrabiš noge do gležnjev na naših skalovitih stezah."

Lenka je molčala in zobje so se ji zajedli v spodnjo ustnico. Začutila je, kako dolga in strma, skalovita steza drži pred njo. Vse brez koca in kraja leži pred njo kamenje.

"Tudi mojih umazanih rok se boš morala navaditi," se je dalje šalil Jože, "in če te s njimi pogladim po lepem licu, nič ne zameri, saj je moja roka, ki te gladi. In ni sramota zanjo, če je umazana od dela."

Te besede so zbudile Lenko, kakor bi bilo v njih očitjanje. Ali morda hoče Jože, da bi imela tudi ona od dela umazane roke? Ali naj mar ona polaga svinjam in pomiva posodo in lupi krompir, da bo imela vse prste porumenele in vse kožo razpokano? Ali je prišla v Zavinkovce za deklo ali za gosposkinjo?

"Dela mi ne bo mazalo rok, ker mi tega ni treba in ker nisem zato prišla semkaj," odvrne Lenka ušaljeno.

"Ali ne razumeš žale?" jo vpraša Jože. "Zdaj ti res ni treba mazati si rok, a če bi bilo treba, pa bi jih tudi morala. Saj si jih je tudi moja mati in si jih še dandanašnji, čeprav bi jih lahko nosila prekrizane."

"A saj si vendar vedel, kakšna sem, kje in kako sem vzgojena, zato si tudi moral vedeti, koga si vzal."

"Da, in zategadelj ne iščiva prepira, ampak podpirajva drug drugega in živiva drug ob drugem tako, kakor je nama dano in kakor to hočejo najine razmere," odgovori Jože. Čul je, kako je bil Lenkin glas trd in samozavesten.

Mati je sedela doma pri kuhinjskem oknu. Gledala je venkaj na pokosene travnike. Vstajali so pred njo dogodki iz davnih dni. Gledala je na travniku Joška, kako vihti koso, ki kroši pred ujim kot svetla sablja. Spomnila se je jabolka, ki se je hotelo potopiti v občestni jarek. Mrz ji je prešinil vse telo. Bil je hlad jasnega jesenskega večera, ki se je nagibal k zemlji in prižgal za griti prijazno večerico, medlo se svetlikajočo v meglini daljavi.

V vinogradu so se umirile roke, popustile so delo. Solnce je padlo za gore, sivomodra tenčica je prepregla nebo od vzhoda do zahoda.

Starega Zaviščka sta prevzela duh sladkega mošta in moč ognjene starine, ki si je v njo gasil žejo, da mu je bilo v nizkem hramu točno in zatoholo. Stopil je na prag in se globoko oddahnil, ko ga je objel večerni hlad. Blizali so se delavci, za njimi Jože in Lenka. Ko jih je zagledal stari, je iz velikega sode izdri čep, in tenak curek je brizgnil v majoliko. Na pragu jo je dvignil

proti liči, ki je odsevala od zapadne strani in zlate iskre so zaplesale iz majolike, kot dragoceni biseri so zakipele kvilisku.

Odkril se je, in redki beli kodri so se stareu vzmeredili v vetru, ki je pripihal pred zidnico.

"Pozdravljeni, moji dragi, moj Jože in moja Lenka, ljuba moja otroka!" je pozdravljala Zavišček prišlece. "Pij, Lenka!"

In stopil je proti nji in ji ponujal majoliko.

"Hvala, oče, ne bom pila, saj nisem žejna!"

Staremu se je zresnil obraz.

"Ali se mi hočeš zamisli, ker nečeš piti mojega vina?" jo je vprašal.

"Ne, oče, ali žejna nisem in zato ne morem piti," odgovorj Lenka.

"Ali misliš, da pijemo samo iz žeje? E, potem bi nam bila dobra voda. Toda če ti ponudim vina, moraš piti, če hočeš, da se mi ne zameriš. Mislim pa, da je boljše vino nego zamera."

"Če je tako, pa pijem!" pravi Lenka in se dotakne z majoliko ustne.

"Čakaj! Da zvem tvoje misli," reče stari, "nastavim to-le posodico na onem mestu, kjer si jo nastavila ti."

Trgači so odhajali v goretno zidnico, kjer jih je čakala večerja. Zavišček je nekoliko časa obračal majoliko med prsti, potem jo je nagnil.

"Glej, zdaj pa vem, kake so tvoje misli, Lenka."

"To je prazna vera," pravi Jože, "človek nosi misli v glavi!"

"A razodeva jih z usti," mu seže oče v besedo, "in če jih ne razodene, mu jih izvabi iz ust vino, zato sem šel praviti, da je v vinu resnica. In tako so prišle Lenkine misli vame, in zdaj vem, kakšne in katere so Lenkine misli."

"No, pa veljaj vaša," pravi sin, "jaz tega ne verjamem. In ti tudi ne, Lenka."

Lenka se je zamejala in rekla: "Misli ne more nihče ukrasti! Če pa jih, potem kar povejte, oče!"

"Resnica kolje oči," pravi stari, "zatorej boš kriva sama, če ti ne bo všeč, kar ti povem. Zakaj za svoje misli mora biti človek odgovoren sam. Kdo mi ukaže, naj mislimo zdaj-le na čepljivo vodo, ako mi greje vino možgane? Jaz mislim na svojo starino, in vse drugo naj me piše v uho!"

"Da, ali to niso moje misli," reče Lenka.

"A tu je mrzlo, prehladili se boste, oče," pravi Jože, "stopimo rajši v sobo. Tudi večerjati moramo."

"Dobro! Natočji vina in pridi gor! Pojdi, Lenka!"

Nad kletjo sta bili dve sobi, ena večja, druga manjša. V tej je stala postelja, ker je stari med trgatvijo vedno tu prenočeval. Zdaj je pripravljena postelja za Lenko, v večji sobi je postelano na tleh za očeta in sina. Dekla je postavila večerjo na mizo. Pripravila jo je na ognjišču, ki je stalo v kotu v veži. Zato je dihalo po dimu.

Stari in Lenka sta šla izpred kleti ob zidniri do vrat, ki so držale v goretno prostoro. Zavišček je pripjal evočo, ker se je že stemnilo. V tem je vstopil Jože. Prinesel je dve majoliki vina in v tretji mošti, ki ga je postavil pred Lenko.

"Morda boš rajše pila sladkoga."

Jože je večerjal s slastjo, drugima dvema ni bilo toliko do jodi.

"No, glej, da vem, kaj si mislila," začne stari po prvem požirku.

"Zdaj boste ves večer govorili samo o teh mislih, ki jih ni," reče Jože.

"Zdi se ti, da jih ni, ker so skrite. Pa povej Lenka, če ni res, da ti ni všeč tu pri nas!" pravi oče. Naslonil se je na mizo in gledal Lenki naravnost v oči.

Ko je začel Jože očetovo vprašanje, je pri-maknil stol in se nagnil proti Lenki, da bi ne preslišal njenega odgovora.

Lenka se je premaknila na stol:

"Čemu to vprašanje?" je rekla.

"Že s tem, da ne odgovoriš, si odgovorila. Saj vemo, kako je! Človek se izogiblje in se s tem izdaja," razlaga oče.

"No, kako je!" vpraša Jože. Roka, ki se je nanjo uprl ob mizo, se mu je tresla. Sklonil se je tik nje. Lenka je gledala v mizo, Jože ji je segel pod brado ter ji dvignil glavo, da mu je morala pogledati v oči. "No, kako je, Lenka?" Glas mu je bil mehak in proseč.

"Le nič ne izprašuj, Jože! Saj sem pil njene misli! Preveč smo ji kmetički, a ona se čuti pre-gosponko in zato ni rada pri nas. Le verjemi, da je tako! Ali misliš, da nič ne vidim? Hej, oči imam kot ris! Vsač dan nedeljsko krilo, vsak dan meso, vsak dan samo z okna na okno, vsak dan samo ukazi: Stori to, Meta; stori ono, Meta! — A lastne roke zmeraj bele in gladke — he, draga moja, tako mora iti vse k vragu, če ti bilo denarja na mernike."

Stari je nagnil majoliko in napravil dolg požirek. Jože je vstal ter se naslonil ob mizo; samo z roko, ki ji je z njo prej dvignil glavo, se je oprjel stola, da je stal čvrsteje, ker mu je nekaj zašibilo noge. Lenki je pobledele lide.

Izpred goretno zidniri je prihajala skozi noč rdeča svetloba. Tam so si zakurili trgači ogenj in posedli okoli njega. Razgovarjali so se živo in glasno, da je bilo razločiti posamezne besede. Iz vselega razgovora se je oglašila še veselja pesem, ki je okmevala daleč okrog in pripeljala tudi do Zaviščekovih:

Nikaj na svetu lepšega ni nego je trta, kadar rodi . . .

Pobledele je Lenka in je gledala tiho pred se. Prvi so se ji jelo dvigati, kakor da vstaja v njih vihar. Zabelelo je v srcu. Roka ji je padla na oči, in sklonila se je nad mizo. Jože ji je zopet dvignil glavo, in ko je videl, da joka, se je obrnil proti očetu in mu rekel s trdim glasom:

"Zakaj mi žalite ženo?"

(Dalje sledi.)

Utrinki.

ČRTICE IN POTOPIJI.

Spisal Franjo Krašovec.

ČEHI NA SLOVANSKEM JUGU.

(Nastavljenje)

In tam mala rujava devojka z deželo — s težkimi zlatimi uhani v ušedah, odvešana v karminasto jupico — kako nežno prime za drveno roko svojega spremljevalca, kako zaljubljeno mu zre v dobrotno bedaste poteze! . . . Čudno, sv. Marko mora biti jako potrpečljiv, sicer bi svoje čuvarje že davno opozoril na to, da se imajo taki srčni izlivi prihraniti za korse ali za promenado na Lido, kjer bi bila taka galanterija vsaj deloma odpustna. Ali ne! Samo mi strogi sinovi severa se zgražamo nad lahkošivnostjo Italijana. Da smo tudi mi kakor on navajeni ob julij-ski vročini smatrati cerkev hladnim izprehajališčem, tudi na nas bi se opazalo, kako bi izginjalo spoštovanje pred hišo Gospodova ter bi se spreminjalo v brezbrilno zaupno stanje, kakor bi bili, recimo, v dobro poznati hiši svojega prijatelja. "Altri paesi, altri costumi" (druge dežele, drugi običaji), pravi Lah sam.

Zapustilj Markovo cerkev — bilo je že šest poldna — smo imeli še mnogo znamenitosti na našem sporedu. Ali sjetaka vročina — calidissima di mesta — kakor jo imenuje Lah, je bila za Čeha, nena-vajene tako gorkote, vendar pre-velika. Solnce je uprav žgalo, ulice so dajale malo sence, po kanalih pa je bil surad od gulega sadja in živil; ki jih mečejo Benečani kar v kanale. Zato smo o-pustili ostale točke ter se sestali ob eni popoldne zopet v hotelu "Sport," da nam je restavrater določil obed šele na tretjo uro. Z mlačnim benečkim pivom smo si gasili žejo, s pripovedovanjem zanimivih epizod pa smo se zaba-vali, dokler ni prišel čas obeda. Z obedom, ki je imel biti po naš-emu "table d'hotel," niso bili Čehi prav zadovoljni. Vse je bilo pri-rejeno na olju. Čehu pa je ojte tu-ja stvar; salate ne mara jesti s oljem, nego mora biti zabeljena ali pa s smetano polita. Po gov-dini so nam prinesli pečenko z nekimi grenkim radičem — seveda je plaval v olju — ki je Beneč-nom prava delikatesa, a Čehi radi-ča niti pokušali niso. Pritoževali so se, restavrater pa je bil ves pobit, misleč poprej, da je pripravil gostom (po svojem okusu nam-reč) slasten obed. Stvar je razum-na, ako se pomisli, kaka razlika je med severno in južno hrano; da je severna hrana po kakovosti mnogoboljša od južne, recimo laške, kdo se o tem že ni prepri-čal na polentarijih, ki jatoma, ka-kor vrabci prihajajo v naše kra-je?

Po obedu vstane neki gospod, proseč za besedo. Z veliko pozor-nostjo vse poslušaja. Pravi: "Glejte gospoda, obed je bil za naš okus slab, ali za okus gostilničarja-Benečana najboljši. Mi nismo znali njegovega okusa, on ne našega. Je zaradi tega gostilničar graje-vreden, če je bil trud brezuspešen? Saj on se je trudil, kar je bilo v njegovih močeh. Če kje, je tu namestu latinska prislovica: "Ut desint vires tamen est laudanda valentia." (Ako tudi primanjku-je moči, ipak je hvalevredna vo-lja.) In zaradi tega predlagam, da se za uboge, izmučene natakar-je, ki so toliko trpeli z nami, po-bira napitnica." Smeh in krohota sledila tem besedam, ki so pa vendar imele zaželjen uspeh. La-ški natakarji so itak že težko o-kali, kdaj dobe svoj "mancia."

Po obedu smo poleteli na otok Lido, kakor je bilo v načrtu. Kdo je že videl beneški tramvaj? Cenjeni čitatelj, nikar si ne pred-stavljaj, da je to tak tramvaj, ka-kor ga imamo v Ljubljani, Trstu ali na Dunaju! To so lični mali parniki, pravzaprav "vaporetti" zvani, ki jih pa Benečani nikdar drugačier ne imenujejo, kako tramvaj. Prostora je na vsakem za 100 do 150 ljudi! Vozijo po ve-likem kanalu med kolodvorom in otokom Lido. Kaj prijetno je sta-ti na ponte del Rialto, pa gleda-ti, kako spodaj živigajo gibčni "vaporetti." "Tramvaj" je ča-kal tudi nas ob slovanskem na-brežju, da se popeljemo na Lido. Glavna vročina je že minula in od morja se je pihljala prijetna sapica. Po vožnji piše pol ure smo bili na otoku. Že od daleč zagle-

damo, da veje na drogu pri korzu velika rdeča zastava, koje mahlja-je nam znači, da je morje mirno in da bo ob nabrežju živahno gi-banje. Kadar namreč ne vihra za-stava, je morje viharo, takrat je tudi zabranjeno kopanje.

Kadar stopi solnce v znamenje raka, kadar zelenje pariških "boulevardov" v rimskih "vij" izgubi svojo prvotno svežost, kadar celo popoldanski izprehodi po grande Avenue (glavni pariški ulici) zaradi moreče vročine izgub-ljajo svojo mičnost, takrat bežita omehkuženi Parižan in ponosni Rimljan ven na prosto: v Svico, v Pirenaje, v morske kopeli . . . Vseeno — kam, samo proč, proč iz okolice! Kaj bi Parižan poletel v Parizu, ki je zimakemu Parizu samo v tem podoban, da ima isto zemljeplano lego! Gledališča so zaprta. Na bale, sprejemne večere hoditi, z novimi modami se prika-zovati, nato pri vročini tridesetih stopinj v senči ni mialiti. Na ulici srečaš samo še kronjarje, redar-je, listonoše in časnikarje. Novi-ne postajajo od dne do dne dolgočasnejše. Skratka, poznati iz-rek: "Živi se samo v Parizu, drug-je se vegetira," izgubi v juliju vso svojo veljavo.

Ostende je brezdomno prvo morako kopališče na svetu. In za njim prvo je Lido. Tu bogatih Pa-rižanov, Rimljanov in Angležev vse mrgoli. Kdor je navajen pre-prostega mlačnanskega življenja, komur se ne pretaka po šilah pra-va modro-aristokratska kri, temu kmalu preveda velikomestni bon-ton ter vlada brezmadežnih kra-vat in rokavic, ki ga goji enaka gospoda. Ne tako velikomestčan! To bi bila sa velimestno damo za-bava, samo v spremstvu soproga ali očeta se izprehajati. Kdo bi potem občudoval njene nove oble-ke, njene ozke čevljičke, kdo bi jo obsipaval s hladnimi pokloni! Kaj bi delali sicer brezdelni "princi-pi" "marchesi," "conti," "cava-lieri" in kako se še imenujejo! Potem bi pariška "mademoiselle" ali rimaka "signorina" lahko o-stala doma in prihranila bi si ve-likanske izdatke za prihodnjo zim-sko sezono. Ne, velikomestčan išče v kopaliških nadomestila za bou-levarda ter salone in si izbere ve-dno tako kopališče, v katerem najde največ tega, kar govorj egi-gantnega sveta označa s "tout Paris."

V.

Kopanje v morju. — Beneški ribiči. — Krona beneških uličkov: serceca na Canal grande. — Italijani navduše-no pozdravljajo Čeha. — "Hej Slova-ši!" — Stari gondolier. — "Z Bohem Benatky!"

Lido! Pred nami se v vsej svo-ji veličastnosti razleži večno, neiz-merno, neusahljivo kraljestvo Po-zeldonovo! Snežnobela jadra nas pozdravljajo iz daljave in tam na severu se rinejo lagune, kakor blede meglena črta. Zdrav, živ-ljajoč zrak nam igra okoli razgre-tega čela; iz globočine v uspava-jočih kadenceh udara na naše uho neumorno bučenje valovja. Kakor hipno razodene nam po-staja jasno ono brezmejno domo-tožje po morju, koje primorea na-pada navsedno še po kratkem biva-nju na celini — ono domotožje brez primere, katere poznajo sa-mo primorski narodi.

Nebo se smehlja v sezoni juli-ja in avgusta neprestano, ljubka razposajenost morja se zreali v prelestnih, kakor bajka nerazum-nih, od radosti se solzeših temnih očeh nežnih bitij in v morju ko-pajoče se in skakljajoče gospe in devojke, katerih lepo odličeni klo-buki kakor rdeči, rumeni in mo-dri mastuljčki frfolijo nad srebrno gladino, in zopet dečki, ki se ka-kor razposajeni bakanti opoteka-jo, ki se tu reproducirajo kot prvi "opotekarji" in "padarji" — ti vsi se smejejo in zdi se, kakor da so pili iz reke pozabnosti; tu živi vse trenutku in vsak bi mu rekel: "Ostani vendar, tako si lep!"

Končno smo se razpravili in o-hladili. Oglejmo si malce bližje ve-likansko kopališče. Salon, stekle-ne galerije, konverzacijske sobe, čitalnice, izprehajališča in igral-lišča, vse to zasluži pozornost, kaj-ti brezmejna potratnost in dober okus si tu podajata roko k nena-vadni zvezi. Vse te stavbe so nad-morjem. Ali vse bolj kakor te ča-rabne zgradbe zanima opazovalca-ter 200 platnenih šotorov, iz ka-terih kopajoči se brez stidljivosti in naivno stopajo v vodo. Moški

so v svojih navadnih kopanih čah, dame v dolgih ohlapnih e-kah. Imovitejše dame se pustijo nositi od kopaliških slugl hče si ne misli pri tem nič sla-ve, saj bi se zdelo gostom več- neumno, običaje dostojnosti, vladajo v salonu, prenesti v pre-božjo naravo. Ali čudno in za-čajno za našo dobo ostane v-darje, da ravnoista kontesa, ki na Dunaju ali v Parizu padlo omedlevalo, ko bi jo presenetil setnik v jutranji toaleti, pravi da: ravnoista kontesa tu v vsake večje srameljivosti bi stopa in nikakor ne zavita ka-munija dela plavalne vaje ter nikakor ne popadajo krči, skoči gospod "marchese" mo- kakor polit pes na nabrežje se otrasa, da svetle kapljice od-vajo v mavričnem lesku. Pa pravi nekje: "Ena sama reka no samo pogorje činita moralo- tej strani dovoljeno, na dr-strani zločin." Prav ima mo-

Smeh nam vzbuja, kadar se močno napolnjenem nabrežju poma vzdigne krepak veter, naračča valovje. Slaboživčne me s hripavim glasom kličejo palne sluge; možki pa, ki so že privadili vodnemu elementu hrabrih prsi vržejo pluskajoče valovju nasproti, ki jih prij-e zaziblje. Zabava traja tako do-dokler naval ne postane pre-čan, ki pogumne plavce pritis- neprijetnimi občutki na obre- Potem se naenkrat polnijo ko- z begajočimi in s težko zava- svojo slabosti zre plavec na si- joče valovje, kjer so bele pen- igrajo svojo čudno igro. Drugo mah je zadobilo morje drugo s- srebrno-modre planjave so iz- le; vijoličaste, sive, zelene in iz- gorjave proge se zbirajo na ob- ju. Vihar se bliža . . .

Nič o tam! Danes o viharju govora. Gorko sevajoče se sil- solnce na brezoblačni modr- samo moraki zrak nam vsaj ne- liko olajšuje neusmiljene pu- solnčnega božanstva . . .

Obrežje se vedno boljbolj polnjuje. Med stalnimi gosti- giblje vse polno Čehov. Kak- radost za češke krajane kopati v morju! . . .

Glej jih tam na obrežju! Ne- teri lahkočrvič, gologlavi in s- visokimi ovratniki, s palčico, kor klama tanko v orokovičeni- snici, stopajo po obrežju ob st- ni svetloših devic, odvevani v- lens in sinje-modra krila. Div- se danšnjemu nenavadnemu- valu v kopališču. Jezik, ki ga- vori tisočglava, v valovju se- seleča množica, jim je tuž Ne- no-Inglesi, ne sono Tedeschi, certamente sono Russi!" (Niso- Angleži, ne Nemci; gotovo so R- si!) se čuje z nabrežja. Torej- Ruse so imeli Čeha tuji franco- in drugi gostje. Dobro!

Nas pa le zanima življenje v nabrežju: generalne dvode pe- jo svoje svobodne hčerke na- prehod, nesrečni očetje leta- kraj svojih boljših polovic in re- vajenih hčera. Nesrečni oče! Še sedemnajsto pomlad je videla nj- gova edinorojena plavalnaka, t- že poveljuje celi hiši in tako d- ga čmeri in nadleguje, dokler- ubogi "papa" ne odloži za le- tednov morske kopelji in tri ne- nabrežna krila.

Tukaj vidimo marljivoga sotr- dočka lista "La Tribuna," ki im- nulogo, da napolnjuje svoje pe- dale s kar mogoče občirnimi "er- nique scandaleuse;" tam stopa f- nancier s častno kolajno na prsi- V promenadi mrgole cele trum- anglosaskih blondin s svojimi i- tokrvnimi dolgovratimi spremlj- valci. Skratka (to je — boulevard Italije!

V koncertni dvorani prično- darjati Verdijeve kompozicije- Kakor elektrizan se žuri mlad- svet; očetje, vdove, strici in tet- morajo biti seveda poleg. Melo- dija vliiva novo življenje v tje- stro vrvenje. Velikomestčan (p- sveda morje, ker je moda; al- brez biljarda, koncerta, plesa, di- uejev in gledališ' ne more živet- On ljubi Lido v toliko, v koliko- so tu kavarne, bufeti, promenade- ženski, lepi večeri, valčki. Mor- mu je prijeten dodatek, posebn- ker manjša grozotno življenj- tem je pa tudi vse povedano!

Samo nobene izpremembe v živ- ljenskih navadah! Nobenega ope- kčenja od prisiljenega "chica- Franceoz in velemeštan se rodi v- fraku — on hoče tudi v fraku ž- veti in umreti!

(Dalje prihodnjije.)